

RELACION PËR PROJEKTLIGJIN

PËR DISA SHTESA DHE NDRYSHIME NË LIGJIN NR. 10019, DATË 29.12.2008 “KODI ZGJEDHOR I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË”, I NDRYSHUAR

Projektligji “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10019, datë 29.12.2008 “Kodi Zgjedhor i Republikës së Shqipërisë” përbën një ndërhyrje legislative me synimin e vetëm plotësimin dhe zbatimin e rekomandimeve të OSBE/ODIHR-it për zgjedhjet e e përgjithshme dhe vendore që janë organizuar në Shqipëri. Përmirësimet ligjore të paraqitura në të duhet të shihen dhe konsiderohen vetëm si përmirësim i një prej aspekteve të proceseve zgjedhore në Shqipëri. Një sërë aktorësh të tjerë, një sërë praktikash dhe masash administrative duhet dhe mund të merren me qëllim që përfundimisht Shqipëria të realizojë zgjedhje në përputhje të plotë me standartet ndërkombëtare.

Një ligj zgjedhor, sado i arrirë në përmbajtjen e vet, nuk mund të realizojë zgjedhje sipas standarteve ndërkombëtare në rast se mungon vullneti politik i aktorëve pjesëmarrës në garë për një gjë të tillë. Po ashtu, edhe në rast se arrihet një vullnet i plotë politik nuk do të mund të realizohen zgjedhje sipas standarteve në rast se mungon një bazë ligjore koherente, e plotë dhe e saktë për organizimin e procesit electoral në vend.

Amendimet e paraqituara në këtë projektligj harmonizojnë të dy “anët e kësaj medaljeje”. Në nivelin politik ato përbëjnë një mishërim të atyre angazhimeve të subjekteve zgjedhore që në çdo zgjedhje pranojnë, miratojnë dhe premtojnë se do të marrin masa të zbatojnë rekomandimet e OSCE/ODIHR. Bashkimi i njëzëshëm politik dhe besimi i plotë i të gjithë aktorëve për rekomandimet e ODIHR-it përbën një premisë shumë të mirë politike dhe që në fund të fundit krijon edhe platformën politike për ndërhyrjet kryesore ligjore.

Nga ana tjetër, projektligji i propozuar zbaton në praktikë edhe natyrën teknike të këtyre rekomandimeve. Ai “përkthen” në gjuhë normative legislative rekomandimet me natyrë konkrete teknike të ODIHR-it me qëllim që zgjedhjet të respektojnë edhe për këtë aspekt standartet ndërkombëtare.

Në projektligj shotohet një dimension të ri të Kodit Zgjedhor konkretisht nxitjen e barazisë gjinore në ligjin elektoral. Sipas tij Kodi Zgjedhor garanton parimin e barazisë gjinore, sipas përcaktimeve që i jep këtij parimi legjislacioni në fuqi në Republikën e Shqipërisë. Pjesëmarrja e drejtëpërdrejtë dhe aktive në jetën politike dhe publike e gjinisë më pak të përfaqësuar përbën instrument themelor në konsolidimin e sistemit demokratik. Tashmë aspekti i rritjes së pjesëmarrjes së gruas në trupën vendimmarrëse politike dhe në çdo nivel të administratës zgjedhore është norme e shprehur në mënyrë të drejtëpërdrejtë dhe jo e përmendur në mënyrë indirekte në dispozitat e këtij Kodi.

Kodi Zgjedhor nxit barazinë gjinore për organet e zgjedhura dhe administratën zgjedhore përmes:

- vendosjes së kuotave gjinore në jo më pak se 30 përqind të përbërjes së Kuvendit të Shqipërisë dhe organeve të njësisë bazë të qeverisjes vendore.

- vendosjes së kuotave gjinore në jo më pak se 30 përqind të përbërjes së të gjithë niveleve të administratës zgjedhore.

- marrjes së masave në reduktimin dhe eliminimin e votimit për të tretët, votimit familjar, ruajtjen dhe garantimin e fshehtësisë së votimit, të cilat janë shtuar si koncepte tek neni i përkufizimeve gjithashtu.

- hartimit dhe publikimit të statistikave operative për pjesëmarrjen e gjinisë më pak të përfaqësuar në ditën e zgjedhjeve, si dhe të statistikave të sakta për pjesëmarrjen e saj në votime dhe rezultatin e zgjedhjeve, me qëllim sensibilizimin dhe marrjen e masave të duhura për të nxitur më tej këtë pjesëmarrje.

KQZ-së i shtohen dhe i riformulohen në tekstin e Kodit kompetencat e saj dhe më konkretisht:

- Përdorimin e sistemeve apo pajisjeve të teknologjisë së informacionit për të mbuluar aspekte apo procedura të vecanta të procesit zgjedhor, si dhe miratimi i rregullave të domosdoshme procedurale të procesit që sigurojnë përdorimin e ligjshëm, të rregullt, transparent, efikas dhe të qendrueshëm të tyre. KQZ-ja merr masa dhe organizon njëkohësisht edhe programe për shpjegimin e thjeshtuar për shtetasit në lidhje me aspektet e përdorimit të teknologjisë në zgjedhje.

- Në buletin e zgjedhjeve KQZ bën publikimin e të dhënave statistikore për pjesëmarrjen në zgjedhje të gjinisë më pak të përfaqësuar dhe rezultatet zgjedhore për kandidatët nga kjo gjini.

- KQZ-ja publikon të dhënat statistikore për çështjet gjinore për përbërjen e organeve të zgjedhura ose të emëruara nga Kuvendi, duke përditësuar këto të dhëna ndër vite.

- KQZ-ja ushtron mbikëqyrjen e financimit të fushatave zgjedhore në përputhje me parashikimet e Pjesës VII të këtij Kodi. Për qëllime raportimi konsiderohet koha 4 muaj para datës së zgjedhjeve deri në datën e zgjedhjeve. Ajo shqyrton dhe zgjidh ankesat e subjekteve zgjedhore dhe individëve në lidhje me shkeljet e mundshme të ligjit gjatë fushatës zgjedhore dhe procesit zgjedhor.

- Miraton rregullat dhe formularët për raportimin mbi financimin e fushatave zgjedhore, monitoruesit e financimit të fushatave dhe për raportimin financiar të audituesve të pavarur të fushatave.

- Krijon, si dhe miraton rregullat e organizimit dhe funksionimit të Qendrës së Trainimeve të Administratës Zgjedhore, përcakton procedurat e aplikimit dhe të përzgjedhjes, si dhe realizon trainimin fillestar dhe vazhdues të zyrtarëve zgjedhorë.”

Në lidhje me përdorimin e teknologjisë në zgjedhje KQZ-ja ka të drejtë me këto ndryshime ligjore të eksplorojë, eksperimentojë dhe të vendosë përdorimin në zgjedhje të sistemeve dhe/ose pajisjeve të teknologjisë së informacionit, për të mbuluar aspekte dhe/ose procedura të vecanta të procesit zgjedhor, si dhe ka të drejtë të prokurojë sisteme apo pajisje të teknologjisë së informacionit apo edhe shërbimin e operimit të tyre. Përdorimi i sistemeve ose pajisjeve të teknologjisë së informacionit bëhet në përputhje me rregullat e posaçme lidhur me procedurat për aspektet e veçanta të procesit që mbulohen nga sistemet apo pajisjet e teknologjisë së informacionit. Rregullat procedurale për këtë qëllim miratohen me akt normativ të KQZ-së.

Sistemet ose pajisjet e teknologjisë së informacionit që KQZ-ja vendos të përdoren në zgjedhje duhet të synojnë, në radhë të parë, identifikimin biometrik të votuesve, votimin me dhe nëpërmjet pajisjeve elektronike, si dhe numërimin nga pajisjet të votave të hedhura. Identifikimi, përzgjedhja dhe përdorimi i sistemeve apo pajisjeve të

teknologjisë së informacionit i nënshtrohen parimeve të ligjshmërisë, transparencës, gjithëpërfshirjes, sigurisë, efikasitetit dhe qendrueshmërisë.

Përpara çdo procesi zgjedhor, sistemet apo pajisjet e teknologjisë së informacionit duhet t'i nënshtrohen testimit operacional nga KQZ-ja, në seanca publike dhe me procedurë të saktë dhe të detajuar, duke përzgjedhur, me kriter rastësor për secilën zonë zgjedhore, jo më pak se tri për qind të pajisjeve që do përdoren dhe duke simuluar me to veprimet operationale zgjedhore, për një numër jo më të vogël se 50 votues.

Pas çdo procesi zgjedhor, pas nxjerrjes së rezultatit përfundimtar të zgjedhjeve dhe konstituimit të organeve të zgjedhura, KQZ-ja kryen, në seanca publike dhe me procedurë të detajuar verifikimin e sistemeve apo pajisjeve të teknologjisë informatike që janë përdorur për votimin dhe numërimin e votive në zgjedhje sipas modaliteteve të përcaktuara në këtë ligj.

Rezultatet e testimit parazgjedhor dhe të verifikimit paszgjedhor të sistemeve apo pajisjeve të teknologjisë së informacionit kushtëzojnë vendimmarrjen e KQZ-së për përdorimin në vijim të teknologjisë. Ato nuk mund të jenë bazë në vetvete, dhe as nuk mund të shërbejnë qoftë edhe në mënyrë të tërthortë, për ankimimin, kundërshtimin, mosnjohjen e rezultatit të zgjedhjeve, apo për anulimin, heqjen, shfuqizimin apo ndërprerjen e mandatit të fituar nga zgjedhjet, për cilindo subjekt, person të interesuar apo institucion që kërkon të ndërmarrë hapa ligjore në këtë drejtim.

Në këtë ligj futet për herë të parë dhe përcaktohet me detaje edhe koncepti i zyrtarëve zgjedhorë. Për këtë gjë:

- KQZ-ja zhvillon në mënyrë të rregullt programe trainimi për shtetasit me të drejtë vote, për kualifikimin e tyre në ushtrimin e detyrës së anëtarit të NJAZ-it, zyrtarit të votimit dhe zyrtarit të numërimit.
- Shtetasit me të drejtë vote pranohen në programet e trainimit kur gëzojnë statusin nëpunësit civil ose plotësojnë kushtet e mëposhtme:
 - a) të zotërojnë gjuhën shqipe, të shkruar dhe të folur;
 - b) të jenë në kushte shëndetësore që i lejojnë të kryejnë detyrën;
 - c) të mos jenë të dënuar me vendim të formës së prerë për kryerjen e një krimi apo për kryerjen e një kundërvajtjeje penale me dashje;
 - ç) ndaj tyre të mos jetë marrë masa disiplinore e largimit nga shërbimi civil, që nuk është shuar sipas ligjit për nëpunësin civil;
 - d) të kenë mbaruar arsimin e lartë, ose të jenë duke e kryer atë.

Programet e trainimit si zyrtarë zgjedhorë për nëpunësit civilë janë pjesë e kurrikulës së Shkollës Shqiptare të Administratës Publike (ASPA), janë të detyrueshme për të gjitha nivelet e nëpunësve, organizohen në bashkëpunim me KQZ-në dhe drejtohen nga struktura e KQZ-së e ngarkuar me trainimin e zyrtarëve zgjedhorë.

Pjesëmarrësit, kur përfundojnë me sukses trainimin si zyrtarë zgjedhorë, pajisen nga KQZ-ja me dëshminë e zyrtarit zgjedhor dhe qartësohen si administratorë zgjedhorë.

KQZ-ja mban dhe përditëson bazën e të dhënave të zyrtarëve zgjedhorë, e cila, përveç të dhënave identifikuese, përmban të dhëna të detajuara për moshën, gjininë, adresën e banimit, të vendit të punës dhe mënyrën e kontaktit, sidhe të dhëna të detajuara për kurset dhe ecurinë e trainimeve për secilin prej tyre, historikun e angazhimit në proceset zgjedhore, detyrat e kryera dhe ecurinë në ushtrimin e tyre.

KQZ-ja është organi që ka kompetencën për vlerësimin e performancës së zyrtarëve zgjedhorë. Zyrtarët zgjedhorë marrin tri lloj vlerësimesh: vlerësimin “në rregull”, “me mangësi” dhe “pamjaftueshëm”. Zyrtarët zgjedhorë me statusin e nëpunësit civil, të cilëve u hiqet dëshmia e zyrtarit zgjedhor, u nënshtrohen edhe procedurave të shkarkimit si nëpunës civilë, në përputhje me ligjin për nëpunësin civil. Asnjë zyrtar zgjedhor, të cilit i është hequr dëshmia e zyrtarit zgjedhor, nuk mund të rifutet në listën e zyrtarëve zgjedhorë, pa kaluar gjashtë vjet nga data e shkarkimit. Rifutja në listë bëhet vetëm nëse zyrtari kryen rishtazi programet e trainimit dhe ripajiset me dëshminë e zyrtarit zgjedhor.

KQZ-ja përzgjedh me short zyrtarët zgjedhorë që janë emërtesë e drejtpërdrejtë e saj. Në procedurat e shortit marrin pjesë vetëm zyrtarët zgjedhorë që janë qartësuar për administrim. Kur emërimi i zyrtarëve zgjedhorë bëhet me propozim të partive politike, atëherë partia politike propozuese përzgjedh lirisht nga tërësia e zyrtarëve zgjedhorë të qartësuar për administrim. Në të gjitha rastet kur emërimi është i lidhur me kuotën gjinore, shorti ose përzgjedhje bëhen midis zyrtarëve që i përkasin të njëjtës gjini.

Në lidhje me administratën e nivelit të dytë bëhen këto parashikem në këtë projektligj:

- Vendimi për ngritjen e Njërive të Administrimit të Zgjedhjeve (NJAZ-et) merret nga KQZ-ja jo më vonë se 90 ditë para datës së zgjedhjeve. Partitë politike propozojnë kandidaturat përkatëse për anëtar të NJAZ-it jo më vonë se 15 ditë para afatit të parashikuar në pikën 1 të këtij neni. Në rastet e zgjedhjeve të pjesshme ose të parakohshme, NJAZ-i ngrihet jo më vonë se 10 ditë nga data e nxjerrjes së dekretit të Presidentit për caktimin e datës së zgjedhjeve. Propozimet për emërim i paraqiten KQZ-së, jo më vonë se 5 ditë nga data e nxjerrjes së dekretit.

- NJAZ-i përbëhet nga 6 anëtarë dhe 2 sekretarë, të cilët emërohen nga KQZ-ja, sipas procedurës së mëposhtme:

- a) dy anëtarë përzgjidhen dhe propozohen, me barazi gjinore, nga partia kryesore e shumicës parlamentare, dy anëtarë përzgjidhen dhe propozohen, me barazi gjinore, nga partia kryesore e opozitës parlamentare, një anëtar përzgjidhet dhe propozohet nga partia e dytë e shumicës parlamentare dhe një anëtar përzgjidhet dhe propozohet nga partia e dytë e opozitës parlamentare;

- b) sekretarët e NJAZ-it përzgjidhen, me barazi gjinore, nga KQZ-ja, me short.

- Të gjithë anëtarët dhe sekretarët e NJAZ-eve, që emërohen sipas paragrafit 1 të këtij neni janë individë të kualifikuar në ushtrimin e përgjegjësi të detyrës, të cilët përzgjidhen midis personave të trainuar si administratorë zgjedhorë në sistemin e trajnimit të KQZ-së.

- Anëtarët dhe sekretarët e NJAZ-it ushtrojnë detyrat në përputhje me përshkrimin individual të detyrës, sikurse specifikohet në kontratën e punës dhe në aktet normative të KQZ-së që rregullojnë veprimtarinë e tyre, si dhe në përputhje me urdhërat dhe udhëzimet që KQZ-ja nxjerr për NJAZ-in përkatës dhe për veprimtarinë e tyre. Anëtarët dhe sekretarët e NJAZ-it përgjigjen individualisht për shkeljet e ligjit gjatë ushtrimit të veprimtarisë së NJAZ-it ku bëjnë pjesë. Anëtarët dhe sekretarët e NJAZ-it punojnë me kohë të plotë nga e nesërmyja e emërimit, deri në lirimin e tyre nga detyra nga ana e KQZ-së. KQZ-ja përcakton orarin e punës së NJAZ-it, në varësi nga kalendari i

zgjedhjeve dhe nga rrethi i detyrave që ushtron NJAZ-i. Në ditën e votimit NJAZ-i vepron i ndarë në dy grupe të balancuara, të cilët qendrojnë në detyrë njëri pas tjetrit dhe ndërrohen me njëri tjetrin çdo 8 orë, deri në përfundim të numërimit të votave dhe nxjerrjen e rezultatit në nivel NJAZ-i.

- Anëtarët ose Sekretari i Përgjithshëm i KQZ-së, subjektet zgjedhore ose përfaqësuesit e tyre në KQZ kanë të drejtë të kërkojnë që anëtari ose sekretari i NJAZ-it të lirohet ose shkarkohet nga kjo detyrë vetëm për rastet e parashikuara në këtë nen. Në çdo rast kërkesa për lirim ose shkarkim duhet të bëhet me shkrim dhe të përmbajë argumente dhe fakte për shkeljen e pretenduar.

- Njësia e Administrimit të Votimit (NJAV-i) është struktura e administratës zgjedhore e ngarkuar me kryerjen e procedurave të votimit në qendrën e votimit. NJAV-i formohet me përfaqësim të garantuar gjinor, nga tri zyrtarë zgjedhorë: zyrtari mbikëqyrës, zyrtari i qartësimit, zyrtari i procedurave të votimit. NJAV-i ka për detyrë të kryejë identifikimin e votuesve përpara votimit, të udhëzojë dhe drejtojë votuesit për ushtrimin individualisht, në liri dhe fshehtësi të së drejtës së votës, të kujdeset për zhvillimin dhe mbylljen e rregullt të procesit, si dhe të ruajë dhe administrojë nën përgjegjësinë e vet materialin zgjedhor. Zyrtarët zgjedhorë të NJAV-it janë individë të kualifikuar në ushtrimin e përgjegjësisë së detyrës, të cilët emërohen nga KQZ-ja, me short, midis personave të trainuar si administratorë zgjedhorë në sistemin e trajnimit të KQZ-së, kur administrimi i votimit kryhet nga administrata e KQZ-së, ose që kontraktohen nga operatori i sistemeve apo pajisjeve të teknologjisë informatike, kur administrimi i votimit kryhet nga ky i fundit.

Rregullat për përzgjedhjen e zyrtarëve zgjedhorë të NJAV-it, rregullat për përfaqësimin gjinor, rrethi i detyrave të secilit zyrtar, rregullat dhe procedurat e veprimit dhe dokumentimit të procesit të votimit, si dhe marrëdhëniet e mbikëqyrjes, drejtimit, asistencës dhe raportimit kundrejt institucioneve të tjera, gjatë ushtrimit të detyrës nga NJAV-i, përcaktohen në mënyrë të detajuar me aktet normative të KQZ-së, për të dyja llojet e identifikimit dhe votimit.”

- Zyrtarët zgjedhorë të NJAV-it shkarkohet nga detyra me vendim të KQZ-së kur:

a) gjatë ushtrimit të detyrës kryejnë veprime ose akte që përbëjnë shkelje të detyrës, sikurse specifikohet në kontratën e punës dhe në aktet normative të KQZ-së që rregullojnë veprimtarinë e NJAV-it;

b) gjatë ushtrimit të detyrës refuzojnë zbatimin e menjëhershëm të urdhërave të KQZ-së, që i përcillen drejtpërdrejt ose nëpërmjet NJAZ-it, ose zvarrisin apo nënvleftësojnë zbatimin e urdhërave apo udhëzimeve të KQZ-së, në atë masë sa që rrezikohet mbarëvajtja e punës së NJAV-it dhe ushtrimi i rregullt i detyrës;

c) nuk paraqiten në detyrë pa shkaqe të arsyeshme për më shumë se 2 ditë rresht; ose

ç) nuk marrin pjesë në trajnimet ose nuk kalojnë testimet e organizuara nga KQZ-ja.”

- Veprimtaria e NJAV-it është publike. NJAV-i merr vendim me shumicë votash për çeljen dhe mbylljen e votimit, për pezullimin dhe rifillimin e votimit, si dhe për thirrjen e forcave të policisë në mjediset e qendrës së votimit në rastet e prishjes së rendit gjatë votimit. Të gjitha vendimet e NJAV-it pasqyrohen të arsyetuara, në librin e protokollit të NJAV-it dhe nënshkruhet nga secili zyrtar zgjedhor.

Në lidhje me procedurën e numërimit të votave krijohet Njësia e Administrimit të Numërimit (NJAN-i) është struktura e administratës zgjedhore e ngarkuar me kryerjen e procedurave për numërimin e votave, kur numërimi kryhet manualisht. NJAN-i formohet me përfaqësim të garantuar gjinor, nga dy zyrtarë zgjedhorë. Zyrtarët zgjedhorë të NJAN-it janë individë të kualifikuar në ushtrimin e përgjegjësisë të detyrës, të cilët emërohen nga KQZ-ja, me short, midis personave të trainuar si administratorë zgjedhorë në sistemin e trainimit të KQZ-së. NJAN-i bën vlerësimin e votave, numërimin e tyre për çdo subjekt zgjedhor dhe tabulimin e rezultatit të QV-së. Kompetenca për vlerësimin e votave, numërimin e tyre për çdo subjekt zgjedhor dhe tabulimin e rezultatit të QV-së është kompetencë ekskluzive e NJAN-it. Vendimmarrja e NJAN-it në ushtrim të kësaj kompetence mund të ndryshohet vetëm sipas procedurës ankimore të këtij ligji. Zyrtarët zgjedhorë të NJAN-it janë të detyruar të zbatojnë, sipas parimit të hierarkisë administrative, edhe urdhërat dhe udhëzimet organizative që KQZ-ja ose NJAZ-i përkatës nxjerr për veprimtarinë e tyre.

Për herë të parë paraqitet për miratim dhe shqyrtim baza kryesore normative për të siguruar edhe pjesëmarrjen e shtatsve shqiptarë që jetojnë jashtë vendit për zgjedhjet e përgjithme. Modalitetet kryesore në këtë drejtim parashikojnë se:

- Zgjedhësit që kanë vendbanimin e përhershëm jashtë vendit, sipas Regjistrimit Kombëtar të Gjendjes Civile, përfshihen në një zonë unike qendre votimi që i bashkëngjitet Qarkut Tiranë, pavarësisht nga numri i tyre, dhe regjistrohen me kod unik vendbanimi. Lista e zgjedhësve për këtë zonë qendre votimi, e emërtuar “lista e zgjedhësve që votojnë nga jashtë vendit”, hartohet vetëm me të dhënat e zgjedhësve që deklarojnë vullnetin për të ushtruar të drejtën e votimit, sipas paragrafëve 3 dhe 5 të nenit ---, të këtij Kodi.”

-Zgjedhësit që kanë vendbanimin e përhershëm jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë mund të votojnë në zgjedhjet për Kuvendin, nga vendi ku jetojnë, nëse:

a) kanë të regjistruar në Regjistrin Kombëtar të Gjendjes Civile adresën e vendbanimit të përhershëm jashtë vendit; dhe

b) kërkojnë nga KQZ-ja që të pajisen me dokumentacionin e votimit nga jashtë. Format i dhe mënyra e paraqitjes së kërkesës përcaktohet me vendim të KQZ-së.

Zgjedhësit mund të votojnë nga vendi ku jetojnë në rast se kanë të regjistruar në Regjistrin Kombëtar të Gjendjes Civile, adresën e vendbanimit të përhershëm jashtë vendit, jo më vonë se _____ ditë para datës së zgjedhjeve. Zgjedhësit mund të votojnë nga vendi ku jetojnë në rast se kërkesa për votim nga jashtë t'i bëhet e ditur KQZ-së, nëpërmjet instrumentave të kontaktit të KQZ-së, jo më vonë se _____ ditë para datës së zgjedhjeve.

Pas shpalljes së listës përfundimtare të zgjedhësve dhe miratimit të fletës së votimit, KQZ-ja njofton dhe, sipas rastit, pajis me dokumentacionin zgjedhor votuesit nga jashtë vendit.

Në rast se votimi nga jashtë vendit kryhet si votim manualisht, atëherë KQZ-ja i dërgon zgjedhësit nëpërmjet Postës Shqiptare, me shërbimin e shpejtë me garanci dorëzimi që ofron shërbimi postar, dokumentacionin e votimit (zarfet dhe fletën e votimit) me udhëzimet për procedurën e votimit në fuqi për këtë lloj votimi, udhëzimet për postimin e fletës së votimit të plotësuar dhe afatin e vlefshëm për mbërritjen e fletës së votimit në KQZ dhe përfshirjen e saj në votim. Rregulla më të detajuara teknike dhe procedurale për zbatimin e këtij neni përcaktohen me akt normativ të KQZ-së.

Jo më vonë se 35 ditë para datës së zgjedhjeve, Kryetari i bashkisë, në mënyrë të drejtë dhe të paanshme, përcakton vendet publike në territorin e bashkisë përkatëse për afishimin prej partive politike dhe subjekteve zgjedhore të materialeve propagandistike. Vendet e caktuara duhet të jenë në ambiente që sigurojnë vizibilitet publik dhe të kenë hapësirë të mjaftueshme ku të gjitha subjektet zgjedhore që marrin pjesë në zgjedhje të paraqesin programet e tyre zgjedhore dhe mesazhet zgjedhore. Vendimi i Kryetarit të bashkisë menjëherë pas miratimit bëhet publik në faqen e internetit të bashkisë. Gjatë fushatës zgjedhore, përdorimi dhe afishimi i çdo materiali tjetër statik për propagandë zgjedhore, përfshirë flamujt dhe posterat, lejohet vetëm në një largësi prej deri 5 metrash nga zyra zgjedhore e partisë politike/subjektit zgjedhor. Policia Bashkiake dhe/ose Policia e Shtetit garantojnë zbatimin e përcaktimeve të bëra duke hequr menjëherë çdo material propagandues të subjekteve zgjedhore në vendet jashtë përcaktimeve të bëra në ligj.

Partitë politike dhe çdo subjekt tjetër zgjedhor e ka të ndaluar bërjen e reklamave politike në radiot dhe televizionet private dhe/ose në radiotelevizionin publik kundrejt pagesës 3 muajt fundit para datës së zgjedhjeve. Për më tepër në projektligj parashikohet ndalimi i transmetimit të reklamave të paguara ose të financuara nga institucionet shtetërore dhe/ose nga çdo ent publik apo shoqëri tregtare ku shteti ka aksione për periudhën kohore 3 muaj para datës së zgjedhjeve deri në datën e zgjedhjeve, me përjashtim të atyre që transmetohen për rritjen ndërgjegjësimit të zgjedhësve, nxitjen e pjesëmarrjes në votim apo aspekte të tjera të procesit zgjedhor ose njoftime të tjera të parashikuara me ligj. Ndalohet transmetimi nga Radio Televizioni Publik i aktiviteteve të institucioneve publike qendrore dhe vendore për qëllime zgjedhore. Një aktivitet është për qëllime zgjedhore kur ai promovon arritjet institucionale, investimet ose progresin me punët publike ose kur promovon aspekte specifike të programit zgjedhor të subjektit zgjedhor.

Përdorimi i burimeve njerëzore i ndaluar me Kodin Zgjedhor tashmë përfshin edhe presionin ose ofrimin e përfitimeve nëpunësve publikë ose nxënësve për të marrë pjesë në veprimtari që lidhen me fushatën zgjedhore jashtë orarit të punës ose mësimin. KQZ nxjerr udhëzime të hollësishme për të përcaktuar përdorimin dhe shpërdorimin e burimeve publike.

Në lidhje me financimin e fushatës zgjedhore parashikohet se sersonat fizikë ose personat juridikë që i kanë bërë dhurime një partie politike apo kandidati në zgjedhje nuk mund të përfitojnë për periudhën deri 3 vjet pas datës së zgjedhjeve, kontrata publike, kontrata të partneritetit publik privat ose në çdo mënyrë tjetër fonde me vlerën torale që tejkalon shumën prej 10 milion lekë, përfshirë edhe si nënkontraktues të një kontrate/koncesioni publik.

Në nenin 90 të Kodit Zgjedhor ulet pragu i dhurimit anonim nga “100 mijë lekë” në “30 mijë lekë”. Po ashtu shuma e shpenzimeve të bëra nga një parti politike, përfshirë kandidatët e saj, për një fushatë zgjedhore nuk duhet të jetë më shumë se 2 herë më e madhe se shuma më e lartë që ka marrë një subjekt zgjedhor nga fondet publike për qëllime zgjedhore. Çdo shpenzim i fushatës zgjedhore dokumentohet dhe zbatohet në përputhje me legjislacionin fiskal në fuqi. “Shpenzim për fushatë” është çdo shpenzim që bën një parti ose kandidatët e saj për qëllime të fushatës zgjedhore, pavarësisht datës se kur është bërë.

Subjektet zgjedhore janë të detyruara të paraqesin Raport Financiar për fushatën zgjedhore në KQZ brenda 60 ditëve nga shpallja e rezultatit të zgjedhjeve. Raporti i përmendur në pikën 1 të këtij neni dorëzohet sipas një modeli të miratuar nga KQZ-ja. Ai duhet të përmbajë informacion të përcaktuar në këtë projektligj.

Jo më vonë se 40 ditë para datës së zgjedhjeve, KQZ-ja cakton një numër të mjaftueshëm personash për të monitoruar përmbushjen nga subjektet zgjedhore të detyrimeve në lidhje me financimin e fushatës. Monitoruesit duhet të përzgjidhen nga personat me përvojë në vëzhgimin e zgjedhjeve. KQZ-ja përcakton me një udhëzim të posaçëm kriteret për përzgjedhjen e monitoruesve si dhe për objektin e monitorimit. Monitorimi kufizohet me vëzhgimin e respektimit të verifikueshëm lehtësisht të detyrimeve të subjekteve zgjedhore në lidhje me fushatën zgjedhore, duke përfshirë respektimin e ndalimeve dhe kufizimeve të formave të caktuara të fushatës dhe shpërdorimit të burimeve shtetërore. Në rastet kur monitoruesit vërejnë shkelje gjatë procesit të monitorimit, ata informojnë KQZ-në përmes mënyrës së përcaktuar nga KQZ-ja, në të njëjtën ditë që bëhet vëzhgimi.

Gjithashtu, KQZ-ja krijon dhe mirëmban për periudhën 4 muaj para datës së zgjedhjeve deri në gjashtë muaj pas datës së zgjedhjeve portalin në internet, me akses të lirë, për të denoncuar prej kujtdo shkeljet e mundshme të këtij Kodi nga subjektet zgjedhore dhe kandidatët në lidhje me financimin e fushatës. Kriteret dhe procedurat e hollësishme për funksionimin dhe mirëmbajtjen e portalit, procedurat e hetimit administrativ dhe afatet e tij, si dhe konkluzionet që duhet të arrihen në përfundim të tij përcaktohen me vendim të KQZ-së.

Në projektligj parashikohet se mandati i ndërprerë i kalon kandidatit vijues të listës së të njëjtës parti politike në zonën zgjedhore përkatëse. Kur vakanca i përket një mandati të fituar ajo plotësohet nga kandidati i parë në listë i gjinisë përkatëse pavarësisht renditjes në listë. Emrat e tjerë të asaj gjinie ngjiten në listë duke marrë renditjen e kandidatit paraardhës të së njëjtës gjini. Në rast se emrat e gjinisë përkatëse kanë shteruar mandati i kalon kandidatit të gjinisë përkatëse të partisë politike të koalicionit me herësin më të lartë. Ky proces zëvendësimi vijon duke garantuar përherë plotësimin e vakancës vetëm me kandidate të së njëjtës gjini. Në rastin e partisë politike që ka konkuruar e vetme në zgjedhje dhe kur vakanca nuk plotësohet nga gjinia më pak e përfaqësuar atëherë partia politike ndërshkohet nga KQZ-ja me gjobë në shumën 2 milion lekë.

Ndërsa mandati i ndërprerë në këshillat e bashkisë i kalon kandidatit vijues të listës së të njëjtës parti politike në zonën zgjedhore përkatëse. Kur vakanca i përket një mandati të fituar nga gjinia më pak e përfaqësuar, ajo plotësohet nga kandidati i parë në listë i gjinisë përkatëse pavarësisht renditjes në listë. Emrat e tjerë të asaj gjinie ngjiten në listë duke marrë renditjen e kandidatit paraardhës të së njëjtës gjini. Në rast se emrat e gjinisë përkatëse kanë shteruar mandati i kalon kandidatit të gjinisë përkatëse të partisë politike të koalicionit me herësin më të lartë. Ky proces zëvendësimi vijon duke garantuar përherë plotësimin e vakancës vetëm me kandidate të së njëjtës gjini.

Mospërbushja nga subjekti zgjedhor i detyrimit të parashikuar për barazinë ligjore në lista për cdo lloj zgjedhjeje pasjell refuzimin e listës shumëemërore për t'u rregjistruar në KQZ ose sipas rastit për zgjedhjet vendore në KZAZ.

Jo më vonë se tre muaj pas shpalljes së rezultatit përfundimtar të zgjedhjeve të radhës, parashikohet që KQZ-ja të vendosë nisjen e procedurave për fazën pasardhëse të shtrirjes së teknologjisë në zgjedhje, duke përcaktuar, në konsultim me partitë politike me përfaqësim të përhershëm në KQZ dhe pasi ka marrë edhe opinionin e subjekteve të tjera të interesuara, shtrirjen territoriale të teknologjisë për fazën pasardhëse. Vendimi përcakton zonat zgjedhore që do përfshihen në proces dhe llojin e teknologjisë që do prokurohet për to. Në çdo rast shtrirja e teknologjisë nuk mund të mbulojë më pak se njëzet për qind të numrit të zgjedhësve për çdo fazë të implementimit të planit të veprimit. Financimi mbulohet nga buxheti i shtetit dhe fondi i planifikuar në vendimin e saj i jepet KQZ-së automatikisht në buxhetin e vitit të parë pasardhës.

Në kuadr të dispozitave të menjëhershme impementuese ky projekt ligji parashikon që KQZ-ja brenda 30 ditësh nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të miratojë aktet nënligjore për krijimin dhe funksionimin e Qendrës së Trainimeve të Administratorëve Zgjedhorë, si dhe të hapë procesin e aplikimeve për administrator zgjedhorë duke siguruar trainimin e tyre në kohë para datës së zhvillimit të zgjedhjeve vendore në vitin 2019. Po ashtu Këshilli i Ministrave brenda 30 ditësh nga hyrja në fuqi e këtij ligji i alokon KQZ-së fondet e nevojshme buxhetore për këtë qëllim, si dhe i siguron ambientet ku do të ushtrojnë veprimtarinë Qendra e Trainimeve të Administratorëve Zgjedhorë.

Për vijim e mëtejshëm të punës së Kuvendit në lidhje me reformën institucionale të partive politike dhe për më gjerë është parashikuar që në datën e miratimit të këtij ligji, Kuvendi ngre njëkohësisht edhe Komisionin e Posacëm për Reformën Politike me qëllim përgatitjen e ligjit të ri për partitë politike, ligjit për financimin e partive politike në periudhë normale dhe gjatë periudhës zgjedhore, ligjin për referendumet e përgjithshme dhe referendumet vendore.

Dispozitat në lidhje me financimin e zgjedhjeve dhe fushatës zgjedhore humbasin fuqinë juridike ditën e miratimit të ligjit të ri për financimin e partive politike. Komisioni i Posacëmi Kuvendit ka në objekt të veprimtarisë së tij edhe shqyrtimin e sistemit zgjedhor në Republikën e Shqipërisë dhe hartimin e rekomandimeve për Kuvendin në lidhje me të.

Në fund ka edhe disa aspekte teknike që duhet të merren parasysh. Diskutimi dhe miratimi i këtyre ndryshimeve ligjore duhet të hapë rrugë edhe për ndërhyrje të tjera me një karakter thjesht teknik për të unifikuar terminologjinë në Kodin Zgjedhor. Vlerësojmë se duhet të krijohet mundësia dhe të gjendet dakortësia mes aktorëve politikë në Kuvend për këto dispaizta kryesore normative, dhe ndërkohë ekspertët të punojnë paralelisht me riformulimet e natyrës redaktuese me qëllim që në përfundim Kuvendi të miratojë një variant të konsoliduar të amendimeve të Kodit Zgjedhor.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KUVENDI

Nr ____ prot

Tiranë, më ____ 2018

Lënda : Propozim nisme ligjore të projektligjit “Për disa shtesa dhe ndryshime të ligjit nr. 10019, datë 29.12.2008 “Kodi Zgjedhor i Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar

Drejtuar : Z. Gramoz RUÇI
KRYETAR I KUVENDIT TË SHQIPËRISË

K ë t u

I nderuar zoti Kryetar i Kuvendit,

Bazuar në nenin 81, pika 1 të Kushtetutës dhe 68 të Rregullores së Kuvendit, një grup deputetësh, anëtarë të Komisionit të Posaçëm të Reformës Zgjedhore, depoziton për shqyrtim dhe miratim në Kuvend nismën ligjore “Për disa shtesa dhe ndryshime të ligjit nr. 10019, datë 29.12.2008 “Kodi Zgjedhor i Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar.

Bashkëlidhur janë teksti i nismës ligjore dhe relacioni shoqërues i tij.

DEPUTETËT NISMËTARË
Anëtarë të Komisionit të Posaçëm të Reformës Zgjedhore

Bledar Laci
Adnan Hoxha
Vasilina Kyzi
Bashkim Fino
Mesa Ulqieri

Alket Hyseni
Bleris Gjylareci
Ermonela Vahedi